

SPETS NYTT

NR. 1

1998

**NORSK SPESIALKLUBB FOR FINSK SPETS
OG NORRBOTTENSPETS**

INNHALDSFORTEGNELSE

Styreoversikt	4
Leder	6
Redaktøren "taster" løs!	7
Årsmøte	8
Årsmøteinnkalling	9
Årsberetning 1997	10
Nytt fra avlsrådet	13
Resultatregnskap 1997	14
Budsjett 1998	15
Avl, må det noe hokuspokus til for å lykkes?	16
Jeg ønsker å bruke hunden min i avl, hvordan går jeg fram?	20
Andejakt med spets	28
Terminliste utstillinger	32
HD-statistikk	34

Start sosialiseringen tidlig, alle valpene bør få separat behandling det holder ikke å sitte et kvarter ved valpekassa. La valpene få positiv kontakt med mennesker, men husk for mye er like skadelig som for lite.

STYRE- OG UTVALSGOVERSIKT, NSFN

Funksjon og Navn	Adresse	Telefon
Leder		
Per M Korsmo	Øvre Lunden 8, 0594 Oslo	22650763 Priv/90144670 Mob
Nestleder		
Jan Trygve Akre	2120 Sagstua	62971909 Priv
Sekretær		
Bengt Sundkøien	2232 Tobøl	92231946 Mob/67804017 Arb
Kasserer		
Laila Kisen	2210 Granli	62827361 Priv
Styremedlemmer		
Tom Norheim	Grinihagen, 2450 Rena	62441553 Priv/90522973 Mob
Roy Nilsen	Vestre Ådal, 3500 Hønefoss	90974142
Trine H Østmo	7120 Leksvik	74857637 Priv/92207046 Mob
Varamedlemmer		
Ole Jørgen Klaseie	Østsimmilinna 72, 2870 Dokka	61111166 Priv/91101182 Mob
Jorun S Jørgensen	Tranby, 3510 Sokna	32140584 Priv
Inge Fjelde	Olleveien 10 ^C , 3057 Solbergelva	32871716 Priv
 <u>Avlsråd Finsk Spets</u>		
Leder		
Karin Ruus	Ask Gård, 1482 Nittedal	67071706 Priv
Medlem		
Per M Korsmo	Øvre Lunden 8, 0594 Oslo	22650763 Priv/90144670 Mob
<u>Avlsråd Norrbottenspets</u>		
Rune Vesterbukt	8690 Hattfjelldal	75185218 Priv
 <u>Jaktprøveutvalg</u>		
Leder		
Roy Nilsen	Vestre Ådal, 3500 Hønefoss	90974142
Kontaktperson Sør-Norge		
Janche Røed	2436 Våler i Solør	62420642 Priv
Kontaktperson Trøndelag og Nord-Norge		
Knut Østmo	7120 Leksvik	74857637 Priv
 <u>Arrangementskomite Trøndelag</u>		
Leder		
Erling Karlsaune	7170 Åfjord	72535440 Priv/72516563 Arb
Medlemmer		
Tor Ivar Sundseth	Slettenveien 7, 7168 Lysøysundet	72529503 Priv
Geir Lasse Aune	Nyheimsveien 6, 7058 Jakobsli	73963534 Priv
Trine H Østmo	7120 Leksvik	74857637 Priv/92207046 Mob
 <u>Revisorer</u>		
Jon Raae	Røykenviken	
Ola K Rye	7070 Bosberg	
 <u>Spets Nytt</u>		
Redaktør		
Roy Nilsen	Vestre Ådal, 3500 Hønefoss	90974142
Ansvarlig utgiver		
Per M Korsmo	Øvre Lunden 8, 0594 Oslo	22650763 Priv/90144670 Mob

Klubbens adresse

Bengt Sundkøien

2232 Tobøl

92231946 Mob/67804017 Arb

Innmelding**Medlemskategori**

Ordinært medlemskap

Familemedlemskap

Utenlandske abonnenter av Spets Nytt

Medlemskap inngås ved å betale beløpet inn på postgirokonto nummer:

0803 4338133, Laila Kisen, 2210 Granli. **Merk** giroen med hva slags medlemskap du ønsker å tegne!**Pris**

Kr 200,-

Kr 50,-

Kr 125,-

Kjøp av jaktprøvere og klubbblem

Jaktprøvere

Kr 25,-

Klubbblem i stoff

Kr 50,-

Artiklene kjøpes ved å betale beløpet inn på postgirokonto nummer:

0803 4338133, Laila Kisen, 2210 Granli. **Merk** giroen med artikkelnavn og antall!

ANNONSE PRISER

Bakside, farvetrykk:	kr 750,-
Innside omslag, farvetrykk:	kr 1000,-
Innside omslag, sort/hvit:	kr 500,-
Helside, kun sort/hvit:	kr 300,-
Halvside, kun sort/hvit:	kr 150,-
Kvartside, kun sort/hvit:	kr 75,-

Ved bestilling av annonser i flere nummer vil det bli gitt rabatt.

Medlemmer annonser gratis, nærings annonser henvises til ovenstående priser.

Forsidefoto: Per M. Korsmo

Piku tar seg en velfortjent rast i sola.

Baksidefoto: Roy Nilsen

Stolt mor med kun noen timer gamle valper

LEDER

VI HAR VÅRT ÅRSMØTE LIKE FORAN OSS og jeg håper at riktig mange av dere møter opp. Det også viktig at det blir påmeldt mange nok hunder til utstillingen. Det må minimum være 15 hunder hvis det skal være forsvarlig å avholde utstillingen.

Jeg vil få takke Lauri Laasko og Svein Heggedal som har hjulpet oss i gang med dataprogrammet for beregning av innavlsgrad. Dette er et viktig hjelpemiddel for avlsråd og oppdrettere.

Programmet er operativt og medlemmer som henvender seg til avlsrådet kan få beregnet innavlsgrad på aktuelle parringer.

Vel møtt til årsmøtet – **riktig mange** av dere.

NB!

HUSK, ALLE HUNDER FØDT

ETTER 1. Januar 1998 må være **ID-merket** for å delta på terminfestede arrangementer (utstillinger, jaktprøver, osv.) i Norge.

VIDERE MÅ ALLE HUNDER DET SKAL REGISTRERES VALPER ETTER være **ID-merket**. ID-merkingen må være utført før fremmøte på arrangement og **før** registrering av valper foretas.

TATOVERING eller MICROCHIPS?

Velger man tatovering vil man være sikret mot å få problemer med avlesning av ID-nummeret. Det kan imidlertid oppstå problemer med avlesningen når det er benyttet microchips (manglende skanner for avlesning). Det er lite trolig at NSFN vil kjøpe inn skanner for bruk ved våre arrangementer. Hundeeieren vil derfor være ansvarlig for at ID-nummeret kan avleses ved bruk av microchips.

REDAKTØREN "TASTER" LØS!

Ett år og fire nummer av Spets Nytt er lagt bak oss. Håper medlemmene synes kvalitets hevingen på innpakningen er verdt pengene. Men innholdet vil fremdeles være det viktigste. Flott innpakning hjelper lite hvis den inneholder kun søppel, men det får dere vurdere. Det er et ordtak som sier at den som tier samtykker. Det er nok en sannhet med modifikasjoner, for det vil alltid finnes noen som har alt klart der de sitter gjemt i skapet sitt. Men som regel er det lite de får utrettet derfra.

Nå som det avholdes årsmøte innen kort tid har alle en mulighet til å være med og besteme kursen for kommende år. Benytt den sjansen, møtt opp på årsmøtet. Når det gjelder innholdet i Spets Nytt kan det påvirkes ved å sende inn stoff og komme med ideer om hva vi kan/skal ta opp som temaer. Denne gangen er det en del om avl, det vil nok også i senere nummer komme mer stoff om dette emnet. Er det noen som sitter med erfaringer som vil kunne være til nytt for andre er det bare å ta kontakt.

Er det noen som går med en liten journalist i magen er du/dere hjertelig velkommen til å være med på å lage Spets Nytt. Ta kontakt, for en prat. Arbeidet med Spets Nytt har gitt meg verdifull erfaring som har kommet til god nytte i studie- og arbeidssammenheng.

Til de som har bidratt med bilder til årets omslagssider vil jeg si takk. Bildene vil bli returnert når de kommer tilbake fra trykkeriet. Til dere andre vil jeg si, det vil kontinuerlig være behov for nye bilder til Spets Nytt.

Hei så lenge, vi sees på Songli Forsøksgård til årsmøte og utstilling. For du kommer vel?

Finsk Spets valper selges

Mor: Lakka-R, 1. AK, 3. EK jaktprøve, 1. JK, 1. UK

Far: Peik II, 1. EK jaktprøve

Leveringsklare i uke 15.

Parringen er anbefalt av avlsrådet

Henvendelse: Tore Bjørnbet
Tlf.: 73 93 73 42

Årsmøte avholdes på Songli Forsøksgård, sør for Orkanger i Sør-Trøndelag lørdag 14. mars 1998, 15⁰⁰.

Pris årsmøtemiddag: ca 200,-

Overnatting fra fredag eller lørdag med lunch, middag på lørdag og frokost og matpakke søndag: ca 600,- (blir billigere jo flere som deltar).

Ta med sovepose, men sengetøy kan leies for 60,-.

Påmeldingsfrist: Senest 6. mars 1998

Påmelding sendes til: Erling Karlsaune

7170 Åfjord

Tlf.: 72535440 priv./72516563 arb.

Program lørdag: Klokken 10⁰⁰ foredrag om innjaging av halsende fuglehunder, 12⁰⁰ lunch, 12³⁰ fortsetter innjaging, ca. 14⁰⁰ pause, 15⁰⁰ årsmøte og 19³⁰ årsmøtemiddag. Det blir litt informasjon ved bestyreren på Songli Forsøksgård om driften, og muligens foredrag av en fra DN eller NINA.

NSFN's spesialutstilling avholdes søndag 15. mars 1998, kl.10⁰⁰
på samme sted: Meld på hunden din til årets største spetsutstilling.

Dommer: Håvard Røkke

Send anmeldeskjema til: Karin Ruus, Ask Gård, 1482 Nittedal, så snart som mulig. Anmeldelseavgift kr 200,- betales inn på postgirokonto: 0803 4338133, Laila Kisen, 2210 Granli. Informasjon på telefon: 67071706

Har du behov eller ønske om **felles transport** til årsmøtet kan du/dere ta kontakt med Per M. Korsmo på telefon; 67060762 (arb) / 22650763 (priv) innen 6. mars. Det vil da bli foretatt en **koordinering** slik at ingen skal være nødt til å kjøre alene.

Styret ønsker alle nye og gamle medlemmer velkommen til en trivelig "spetshelg".

ÅRSMØTEINNKALLING

Norsk Spesialklubb for Finsk Spets og Norrbottenspets innkaller til årsmøte lørdag, 14. mars kl. 15⁰⁰. På Songli forsøksgård i Sør-Trøndelag.

Dagsorden:

1. Åpning
2. Konstituering
3. Årsberetning
4. Regnskap 1997
5. Innkomne saker
 - 5.1. Kontingent 1999
6. Budsjett for 1998
7. Valg
8. Avslutning

Notater:

ÅRSBERETNING 1997

Styret har bestått av følgende personer:

Leder	Per M Korsmo
Nestleder	Jan Trygve Akre
Kasserer	Laila Kisen
Sekretær	Bengt Sundkøien
Styremedlem	Tom Norheim
Styremedlem	Trine Østmo
Styremedlem	Roy Nilsen (leder av jaktprøveutvalget og redaktør av Spets Nytt)
Varamedlem	Ole Jørgen Klaseie
Varamedlem	Jorunn S Jørgensen
Varamedlem	Inge Fjelde

Pr. 31.12.97 var det 203 medlemmer i klubben.

NSFN er en liten klubb, noe som også synes på økonomien. De siste år har klubben vært drevet med overskudd, slik at vi har ”penger på bok”. Noe av dette skyldes ekstra inntektene fra bingovakt virksomhet som vi dessverre ikke fikk ta del av i 1997.

Det har vært avholdt 3 styremøter i perioden. De viktigste sakene som styret har behandlet er:

- NM for halsende fuglehunder
- Klubbens vedtekter
- NSFN å Internett
- Nordisk samarbeid
- Arbeidsfordeling i styret med arbeidsplan

NM for halsende fuglehunder skal konsekvensutredes av jaktprøveutvalget som skal levere sin innstilling til styret. Det er vedtatt i styret at NM for halsende fuglehunder er noe klubben må jobbe for på sikt. Innen den tid må vi ha flere autoriserte jaktprøvedommere blant annet.

Klubbens vedtekter er nå endelig godkjent av NKK. Her har saksbehandlingstiden vært meget lang. De største endringene er at etter årsmøtet i 1998 skal det kun være 5 personer i styret, pluss 2 varamedlemmer.

Arbeidsfordeling i styret med arbeidsplan for de enkelte styremedlem. Dette arbeidet er påbegynt med siktemål å sikre kontinuitet i klubben. Medlemmene er spredt over hele landet. Styret på samme måte. Målsettingen er at vi sikrer våre rutiner og derigjennom lettere kan nå de målsetninger som vedtektene legger opp til.

Redaktør for medlemsbladet har vært Roy Nilsen. Det har utkommet 4 nummer av bladet. Det ble gjort en oppgradering av kvaliteten på Spets Nytt i 1997, noe som forhåpentligvis merkes blant medlemmene.

Jaktprøveutvalget

Jaktprøveutvalget er utnevnt av styret og har i 1998 bestått av Roy Nilsen (leder) Janche Røed, Knut Østmo. Jaktprøveutvalget har avholdt to protokollførte utvalgsmøter og en rekke telefon samtaler.

Saker jaktprøveutvalget har jobbet med i løpet av året har vært nytt jaktprøvesystem, nye jaktprøve regler og nordisk mesterskap. Det har vært arrangert spredt- og to faste jaktprøver. En fast prøve ble avlyst p.g.a. store snømengder, Mosvik i november. Det har blitt arrangert et vellykket tregneidrertreff.

Jaktprøvesystem

Etter enstemmig vedtak i styret og godkjenning av NKK har jaktprøveutvalget gjennomført høstens jaktprøver med kun en klasse. Under høringen kom det inn en skriftlig negativ tilbakemelding på forslaget, denne ble framlagt for styret før vedtak ble fattet. Det var en del negative synspunkter ute i "systemet", men dette ble ikke vektlagt da den ikke framkom skriftlig med relevant begrunnelse.

Så langt ser ordningen ut til å ha vært vellykket. Ordningen er foreløpig en prøveordning i inntil tre år. *En følge av dette er at hunder som etter det gamle systemet ikke en gang ville hatt anledning til å være med på kvalifiseringen til nordisk mesterskap har fått delta og får delta til høsten.*

Jaktprøve regler

Arbeidet med nye jaktprøve regler er startet og forslag til nye regler er ute til høring i jaktprøveutvalget. *Videre framdrift vil være høring blant jaktprøvedommerne, mulighet til å uttale seg for medlemmene og behandling i styret.*

Nordisk Mesterskap

I et møte 3. mai 97 ble SPJ v/Seppo Savola (finske spetsklubben) og NSFN (v/Per M. Korsmo og Roy Nilsen) enige om et utkast til regler for arrangering av nordisk mesterskap. Forslaget ble sendt til SSF (svenske spetsklubben) som også godkjente forslaget. Hovedtrekkene i reglene er at det skal arrangeres mesterskap hvert år, med fire deltakende hunder fra hvert land. Når NSFN arrangerer mesterskapet har

de mulighet til å ta startavgift fra SPJ og SSF, p.g.a. det langt lavere medlemstallet i Norge. Mesterskapet arrangeres etter følgende turordning: SSF 1997, SPJ 1998, SSF 1999 og NSFN i 2000, deretter SSF, SPJ, NSFN o.s.v. Dette betinger at NSFN har "like" jaktprøveregler med SPJ og SSF fra 2000.

NSFN stilte med fire hunder under nordisk mesterskapet i Storuman 18. – 19.oktober 97. Henviser til Spets Nytt nr. 4-97 når det gjelder resultater.

Følgende fire hunder med eiere har fått tilbud om plass på laget høsten 98, og har sagt ja til plassen:

Riika	67 poeng	Per Vatnan, Mosjøen
Päivi	65 poeng	Bjørnar Rasch Nilsen
Peik II	61 poeng	Tor Ivar Sundseth, Lysøysundet
Seppo	60 poeng	Ivar Bergum, Molde

Tikko med eier Ole Jørgen Klaseie som ha oppnådd 80 poeng takket nei til plass. Det samme gjorde Jerv med eier Bente Damli som hadde 69 poeng.

Jaktprøver

Det har vært 24 starter på høstens to faste prøver hvor det ble oppnådd 15 premieringer, som er en premieringsprosent på 62,5. De faste prøvene ble arrangert i Mosvik og Østerdalen (siste helg i august og første helg i september). Det har vært 8 starter på spredt prøve hvor det ble oppnådd 5 premieringer, som er premieringsprosent på 62,5. Det har vært mulig å gå spredt prøve fra 21/8 – 23/12-97.

Det har vært en liten økning i antall starter i 1997, og en liten forskyvning fra spredt- til faste prøver.

En hund har oppnådd 1. Premie, Nuch Tikko med eier Ole Jørgen Klaseie oppnådde 80 poeng for dommer Ole M. Røsholm den 7/9. Jaktprøveutvalget gratulerer.

Tregneldretreff

23. og 24. august ble det arrangert tregneldretreff på Koppangtunet Hotell, Koppang. Det var 21 til middag på lørdagskvelden og noen flere under de to foredragene tidligere på ettermiddagen. Det er et oppmøte som må sies å være bra, styret var representert med tre personer (Ole Jørgen Klaseie, Roy Nilsen som holdt foredrag og Bengt Sundkøien). Foredraget til Torstein Storaas ble gjennomført i kjent stil med mye fakta og en stor dose underholdning. Tilhørerne fikk en god innføring i storfuglens biologi og økologi, samt hvorfor det er lite fugl om høsten. Det som bestemmer antall fugler om høsten er hvor stor egg- og kylling predasjonen er om våren og sommeren. Tidligere på dagen ble det forelest om hvordan man jager inn en halsende fuglehund.

Søndag formiddag ble det forsøkt å demonstrere hvordan en halsende fuglehund skal jobbe. Til deltakerenes store glede så ble det en motsatt demonstrasjon. Rent pedagogisk er nok det bra, for det viser at hunder som har gjort det bra på jaktprøve (nordisk mester) ikke er noen super hunder. Det ble ytre ønske om at forelesningsnotatene burde ha vært delt ut, dette er etterkommet ved at de kan bestilles hos sekretæren.

Avlsrådet

I 1997 har avlsrådet bestått av Karin Ruus (leder) Per M Korsmo og Rune Vesterbukt for norrbotenspets. Det har vært avholdt 2 møter samt hyppig telefonkontakt. De har anbefalt 4 parringer og godkjent 2 parringer, samt et kull norrbotenspets. I alt 6 kull med finsk spets hvorav 2 tomme. Avlsrådet behandler alle søknader om utstillinger som vedrører våre raser. Politikken er at våre raser kun kan stilles ut ved jakthundutstillinger og NKK utstillinger.

Bengt Sundkøien
sekretær

NYTT FRA AVLSRÅDET

AVLSRÅDET KAN NÅ BEREGNE en innavlsgrad på avkom etter en gitt parring. Programmet inneholder de fleste hunder i de nordiske land. Som et utgangspunkt kan nevnes at en fetter – kusine parring gir en innavlsgrad på 6.25. Beregningen blir foretatt på 5 generasjoner, det vil si 63 individer i stamtavlen.

Avlsrådet vil anbefale oppdrettere til å holde seg under 4.0 i innavlsgrad. Ved henvendelse til avlsrådet vil du få en utskrift som vist under: (Disse valpene er født og parringen er ikke anbefalt av avlsrådet.)

NSFN 98-01-21
Licens nr: S1063

Finsk Spets

Resultat för VALP = 5.9
Föreltrar (N06693/96, N03852/97)
Av 63 individer i 5 generationer saknes 0
I stamtavlan förekommer 49 olika individer

RESULTATREGNSKAP 1997

Driftsinntekter	
Kontingent	40 196,00
Jaktprøver	5 950,00
Bingooverskudd (96)	10 000,00
Salg av klubbartikler	375,00
Salg video	250,00
Årsmøte	2 720,00
Renteinntekter	350,45
SUM	59 841,45

Driftskostnader	
Jaktprøver 1)	4 072,00
Medlemsblad	20 523,79
Adm./kontor	7 056,50
Porto/gebyr	6 110,45
Reiser styremøter	2 562,00
Samarbeidsavgift NKK	3 886,00
Foredrag årsmøte	800,00
Årsmøte	3 819,00
Halvårsmøte foredrag	1 000,00
Premier	2 212,00
Overskudd	7 799,71
SUM	59 841,45

1) Kr 2400,- er jaktprøvedommerhonorar for 1996. Jaktprøvedommerhonoraret for 1997, kr 3100,- regnskapsføres i 1998.

Balanse 31.12.97

Eiendeler	
Kasse	751,10
Postgiro 2)	15 473,55
Bankkonto	13 757,00
Utstillingskonto	5 042,49
Lån Roy Nilsen	15 000,00
SUM	50 024,14

2) Kr. 2500,- på postgirokontoen er øremerket Landskamp

Gjeld og egenkapital	
Egenkapital 1.1.1997	41 474,43
Tilgode jaktprøver	750,00
Overskudd	7 799,71
SUM	50 024,14

Debet		
Lån restgjeld		17 000,00
Avdrag 1997	2 000,00	
Restlån 31.12.97	15 000,00	
Balanse	17 000,00	17 000,00
Lån 31.12.97		15 000,00

BUDSJETT 1998

Driftsinntekter	
Kontingent	40 000,00
Jaktprøver	7 000,00
Loddsalg	1 000,00
Reklameinntekter	2 000,00
Renter	300,00
SUM	50 300,00

Driftskostnader	
Jaktprøver	4 700,00
Medlemsblad	21 000,00
Adm./kontor	7 000,00
Porto/gebyr	8 000,00
Reiser styremøter	3 000,00
Samarbeidsavgift NKK	3 536,00
Foredrag årsmøte	1 000,00
Årsmøte	1 000,00
Halvårsmøte foredrag	1 000,00
Overskudd	64,00
SUM	50 300,00

Debet		
Lån restgjeld		15 000,00
Avdrag 1998	2 000,00	
Restlån 31.12.98	13 000,00	
Balanse	15 000,00	15 000,00
Lån 31.12.98		13 000,00

AVL, må det noe hokuspokus til for å lykkes?

Av Roy Nilsen

SKAL JEG SVARE PÅ SPØRSMÅLET i overskriften må svaret bli nei, men det er flere faktorer som vil være med på å påvirke resultatet. Utenom nedarvingsegenskapene til den enkelte hund er det fire faktorer jeg vil ta for meg i denne artikkelen; den enkelte oppdretters kunnskapsnivå, avlsrådets kunnskapsnivå, flaks og valpekjøperens kunnskaps-/innsatsnivå.

Avlsdyrets egenskaper

Det er ingen selvfølge at en god jakthund nedarver gode jakthunder. Man kan ikke sette likhetstegn mellom individets egne jaktegenskaper og i hvilken grad avkomene arver foreldredyrenes egenskaper. Det finnes lite kunnskap på dette feltet. De få undersøkelsene som er gjort viser at mange av jaktegenskapene har liten arvbarhet. Undersøkelser på harehunder har vist at det stort sett bare er losføringen (målbruk) som har relativ stor arvbarhet. Det vil si at valpene i stor grad arver målbruken til foreldrene. Når det gjelder de andre egenskapene har man ikke funnet at de har spesielt høy arvbarhet. *Jeg tror at det kanskje skyldes miljøfaktoren, men jeg har ingen faglig dokumentasjon for en slik argumentasjon. Den baserer seg på logisk tenkning, ut fra at vi vet at for å drive fram en god jakthund må vi ha ett godt emne og en god hundefører.*

Når vi vurderer et individs jaktegenskaper er det ikke bare resultatet av individets genetiske sammensetning og genenes virkning, men en kombinasjon av arv og miljø vi betrakter. Det er derfor to genetiske betegnelser som det er viktig å kjenne til når man skal diskutere avl: Genotype og fenotype. Genotypen for en egenskap angir hundens genetiske utrustning for egenskapen. Fenotypen er egenskapen slik den fortoner seg for oss (det vi ser når vi vurderer en hunds jaktegenskaper). For en rekke egenskaper er fenotypen resultatet av arv (genotypen) og miljø. (*H. Bremnes & A. Indrebø, genetikk, avl og oppdrett, 1993*)

Oppdretters og avlsrådets kunnskapsnivå

Selvfølgerlig trenger ikke hver enkelt oppdretter å sitte med detaljkunnskap om de genetiske lover. Det er jo derfor vi har avlsråd. Vi kan selvfølgelig heller ikke forlange at de som sitter der på frivillig basis er eksperter, men vi som oppdrettere bør kunne forvente at de søker ekspertråd når de er i tvil. Likeledes bør en hver seriøs hundeklubb se verdien av å påkoste avlsrådet kurser i genetikk og avl. Det vil som regel være det til en hver tid sittende avlsråd som former en hunderase på godt og vondt.

Moderne avlsarbeide går i prinsippet ut på å finne de beste metodene til å forutsi hvilke individer som har de beste arveanleggene for de egenskapene vi legger størst vekt på i avlsarbeidet. (*H. Bremnes & A. Indrebø, genetik, avl og oppdrett, 1993*) Når det gjelder genkartlegging av jaktegenskapene på halsende fuglehunder kjenner jeg ikke til at det er gjort noe foreløpig. Derfor vil man være avhengig av å velge avlsdyr utfra fenotype (jaktprøveresultater som er en kombinasjon av arv og miljø). Da sier det seg at det lett vil bli prøv og feil metoden som gjelder.

Gjennom avlsarbeidet ønsker vi:

1. å velge ut de beste
2. sørge for at de beste får flere avkom enn de andre

Med de beste menes naturligvis de genetisk beste, dvs. de hundene som har de beste arveanleggene for viktige egenskaper. (*Frode Lingaas, genetik, avl og oppdrett, 1993*) En viktig målsetning i avlen er at avkomene har bedre egenskaper enn gjennomsnittet i populasjonen. Det betyr at de som driver med oppdrett bør ha som målsetning at de valpene de produserer skal bli bedre enn gjennomsnittet for halsende fuglehunder i Norge.

Et problem her er at oppdretter ikke kan være 100% sikker på at solgte valper vil få utvikle seg i et optimalt miljø for det enkelte individet. Men som ansvarsbevisste oppdrettere bør vi så langt det lar seg gjøre å bare selge valper til ivrige jegere. Likeledes bør vi følge opp valpekjøperen og være behjelpelig hvis det oppstår problemer. Dette koster både tid og penger, men i det lange løp vil både den enkelte oppdretter og rasen tjene på det.

Vi må bare akseptere at det er prøv og feil metoden som gjelder. Men det er da viktig at man er ærlig i oppdrettet sitt. Slår en kombinasjon feil må man kunne innse dette og ikke bruke samme kombinasjon flere ganger. Det er ikke dermed sakt at det enkelte individ ikke har bra nedarvingsegenskaper, det kan rett og slett være at den gitte kombinasjonen ikke gir uttelling. Bytter en hannhund eller tisper så kan det gi topp resultat. Både oppdretter og avlsråd må være ærlige i sitt arbeide, både negative og positive sider bør det informeres om. Til potensielle valpekjøpere; det finnes ikke hunder med bare positive sider. Påstår oppdretteren det bløffer han/hun, kjøp valp et annet sted.

Flaks

Noen har mer flaks enn andre, ja det er riktig. Men, det er et stort men når det gjelder hundeavl. De med såkalt flaks har som regel et relativt høyt kunnskapsnivå i forhold til de med uflaks. Man kan ikke avle fram gode jakthunder i kull etter kull bare på flaks, man må også ha kunnskaper til å gjøre de riktige valgene. Det kan kanskje virke som det er tilfeldigheter som avgjør, men en god porsjon intuisjon er

ofte et resultatet av kunnskap. Så moralen bør være å øke kunnskapsnivået, så vil flaksen også øke.

Valpekjøperens kunnskaps-/innsatsnivå

Som oppdrettere må vi kunne forvente at valpekjøperen følger opp valpen etter beste evne. Det nytter ikke å sette valpen i kjetting i trappa for så å legge seg på sofaen, og forvente at man for en topp jakthund. Det er nå arbeidet starter, det kreves mange timer i skogen med mange gleder og skuffelser før man har en topp jakthund. Men den som har tålmodighet og evne til å lære underveis vil bli belønnet med en god jakthund. Men det er likeledes like klart at oppdrettere ikke kan forvente at alle valpekjøpere satser like mye som en selv. Men oppdretteren står selvsagt fritt til å selge valp til hvem man vil. Mener man at potensielle valpekjøpere ikke vil innfri har man full rett til å si nei du får ikke kjøpe valp av meg, og det bør vi kanskje bli flinkere til. *"Det sies at gode valpekjøpere er guds nådegave til oppdrettere"*.

Husk det er kombinasjonen nedarvede egenskaper og et godt miljø som skaper en god jakthund. En av delene er ikke nok, begge faktorer må være tilstede.

Det er selvfølgelig ikke bare å velge og vrake blant valpekjøpere, etterspørselen er ikke så stor. Man må regne med at man må ha levert en god del valper som har blitt gode før man kan operere med ventelister. Det tar tid, det nytter ikke med lure snarveier. Men det krever også at de som ønsker å satse maksimalt også kjøper norsk oppdrettede valper, det er ikke alltid gresset er grønnere på den andre siden. Det finnes eksempler på at norsk oppdrettede hunder hevder seg på topp i nordisk sammenheng. Vi må kvitte oss med mindreverdighets komplekset. Det er riktig at vi har færre hunder å velge blant, men det betyr ikke at de er dårligere. Vi må bare jobbe litt hardere og målrettet. Vi har ikke råd til å feile så mange ganger.

Flere grunner

Det er mange argumenter for at man ønsker å bruke tisper si i avl. Jeg skal ikke rangere aksepterte grunner, det for være opp til den enkelte oppdretter så lenge han/hun ikke avler på individer med arvelige lidelser. Men det er en **myte** jeg vil avlive her og nå: Det at man må ha valper på tisper for tisper sin skyld er bare tull. Man bør også huske på at selv om man har en god jakt hund og ønsker seg valp etter den finnes det ingen garanti for at den blir like god. Sjansen for det motsatte er like stor, det bør man ha i minne.

Man bør også ha i minne at etter kjøpsloven er man erstatningsansvarlig hvis valpen har defekter og/eller ikke innfrir det man lover. Lov Ikke mer enn det du kan stå inne for, det kan fort bli dyrt. Opptrer du ærlig og ryddig i oppdrettet ditt vil det ikke oppstå problemer i forhold til kjøpsloven.

N
NORSK SP
FOR FINSK SPETS O

ANMELDESESKJEMA FOR JAKTPRØVE

Anmeldelse til jaktprøve:

Utstilling:

Sted:

Jaktprøve:

Spredt

Fast

Utstilling:

Junior klasse 9-15

Unghund klasse 15

Åpen klasse over 2

Champion klasse

Finsk Spets: Hann Tispe

Norrbottenspets: Hann Tispe

Hundens tittel og navn:

Registreringsnr.:

Fars tittel og navn:

Mors tittel og navn:

Eier:	Adress
Post nr.:	Postste
Oppdretter:	Adress

Er hunden premiert på jaktprøve: Ja Nei

Er hunden premiert på utstilling: Ja Nei

Har hunden CERT på utstilling: Ja Nei

Er eieren medlem i NSFN: Ja Nei

Anmelders underskrift:

NSFN, SPECIALKLUBB FOR NORRBOTTENSPETS

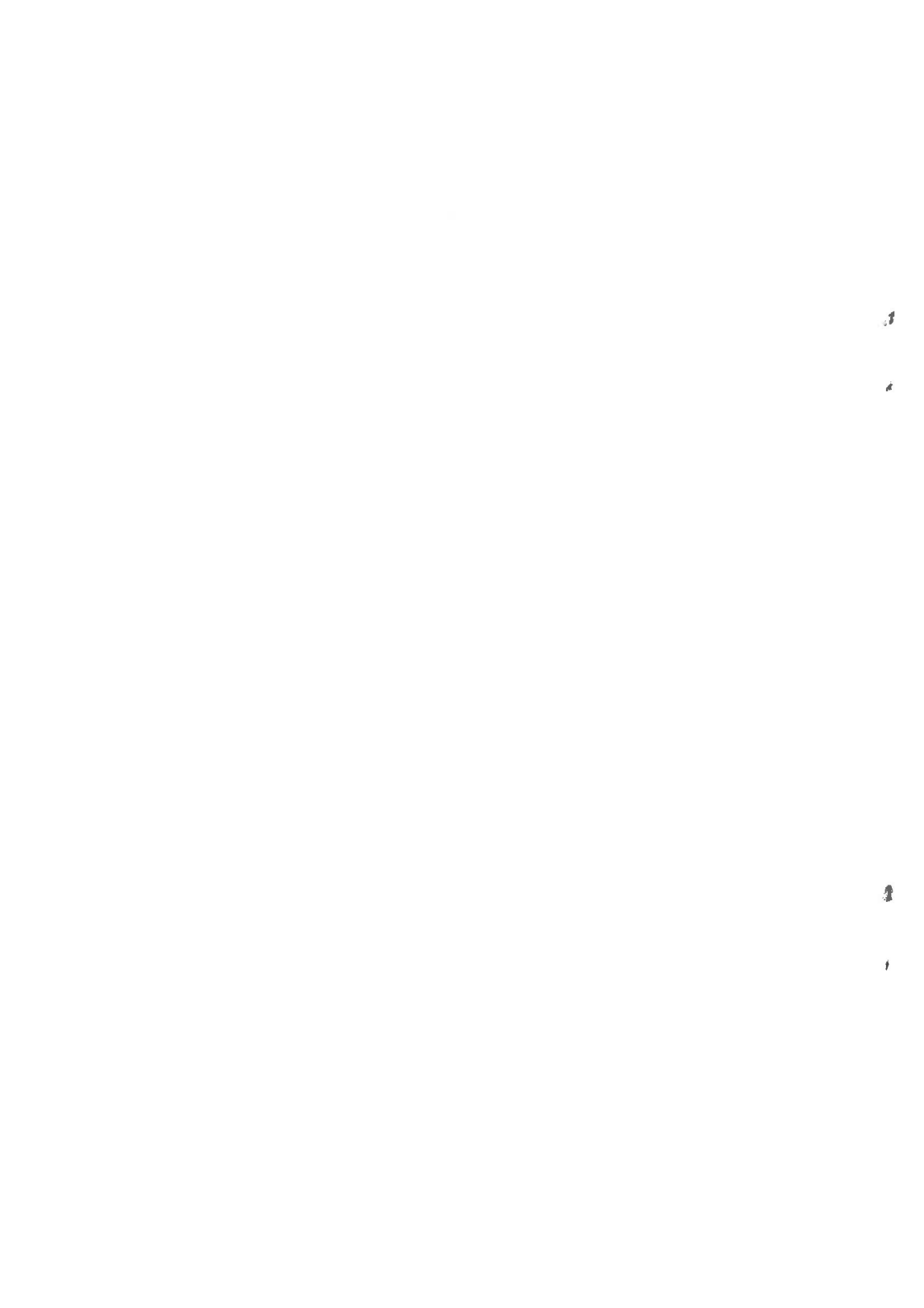
FOR OG UTSTILLINGER ARRANGERT AV NSFN

Anm. Nr. Katalog Nr. Dato: 0-4 mnd. 5-24 mnd. 24 mnd. Veteran klasse over 7 år Avlsklasse Oppdretter klasse Siste vaksinerings dato: Født dato: Reg. nr. Reg. nr. E-post: Telefon: Tlf. nr.: Adresse: Høyeste premiering oppnådd i år Høyeste premiering oppnådd i år

Dato	Sted	Dommer
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Ønsker å bli medlem: Ja Nei Dato:

NSFN sine arrangementer.
NSFN Klubb (NKK), og følger derfor
NKK's regler.

Jeg håper ikke at du som en seriøs oppdretter blir skremt fra å bruke hunden din i avl av disse til dels tøffe opplysningene/påstandene. Tar man seg tid til å følge tisper og valpekullet kan jeg garantere at man vil ha mange lærerike og flotte opplevelser, som er med på å gi økt forståelse for hvorfor ting er som de er. Men man må være åpen for å lære og ikke ha forutinntatte meninger om at slik er det uansett. Tisper vil som regel ha mye å lære bort når det gjelder oppdragelse av "umulige valper".

Føler du at du kan for lite bør ikke det stoppe deg fra å prøve deg som oppdretter. Ta det heller som en utfordring, få tak i litteratur om genetikk og avl, spør og grav. Jeg kan garantere at gleden av å avle fram gode jakthunder øker når kunnskapsnivået er økt, for da vet du at det ikke bare skyldes flaks. Men også en del kunnskap, og det er både motiverende og tilfredsstillende. Bruk avlsrådet, men ikke misbruk det.

Til deg som ikke er så nøye, det er ikke for sent å snu. Selvfølgelig er det ingen medlemmer av NSFN som avler bevist på individer med arvelige lidelser eller gir uriktige opplysninger ved salg av valper. Måtte i såfall kjøpsloven klå deg så det ikke frister til gjentagelse.

To som tar livet med ro.

JEG ØNSKER Å BRUKE HUNDEN MIN I AVL, hvordan går jeg fram?

Av Roy Nilsen

JJEG ØNSKER Å HA BRUKE HUNDEN min i avl og i den forbindelsen lurer jeg på hva jeg må foreta meg for at alt skal være i orden. Slik at jeg ikke lurer noen, spesielt meg selv for jeg har hørt at det kan bli dyrt. Derfor ønsker jeg å opptre på en ryddig måte for å kunne hevde at jeg er seriøs i oppdrettet mitt. Jeg får prøve å ta en telefon til spets klubben. De kan sikker hjelpe meg?

Hei, det er'n Proffen fra Storskogen. Jeg har ei 3 år gammel finsk spets tisper som jeg ønsker å ha valper etter. Hu er god i skogen og er ei pen og trivelig tisper, er det noe spesielt jeg bør tenke på før jeg får henne parret? Ja, først og fremst må hun være sunn og frisk og ikke ha noen arvelige sykdommer. Det er heller ikke ønskelig å avle på hunder som er aggressive mot folk. Hvis hun ikke er premiært på jaktprøve og utstilling må du sørge for å få gjort det. For at parringen skal bli anbefalt eller formidlet av avlsrådet må hun ha oppnådd minst:

Anbefalt parring: 1. AK på utstilling og 2. premie på jaktprøve eller 2. AK på utstilling og 1. premie på jaktprøve

Formidlet parring: 2. AK på utstilling og jaktpremiert (3. premie eller bedre)

Helseerklæringer: Alle avlshunder bør være undersøkt for HD (hofteladdsdysplasi).
Finsk Spets må være erklært fri for patellaluksasjon (knelidelse).
Norbottenspets må være erklært fri for katarakt (grå stær) og PRA (øyesykdom i netthinnen).

Anbefalt parring innebærer at avlsrådet kan anbefale parringen, men det betyr ikke at resultatet garanteres. Avlsrådet er fritatt for et vært ansvar.

Formidlet parring innebærer at avlsrådet har formidlet parringen, men det betyr ikke at resultatet garanteres. Avlsrådet er fritatt for et vært ansvar.

Alle hunder som skal benyttes i avl bør tilfredsstill disse retningslinjer for avlshunder, likt for både hannhunden og tisper. Avlsrådet kan selvfølgelig ikke nekte noen å bruke hunden sin i avl, selv om den ikke oppfyller retningslinjene. Men man kan ikke forvente hjelp til å selge valper etter parring som ikke er formidlet gjennom avlsrådet. Får avlsrådet forespørsel fra valpekjøpere om slike parring må

de si som sant er at det ikke finnes noen dokumentasjon på egenskapene. Avlsrådet vil i slike tilfeller i stedet anbefale at hunden blir stilt på utstilling og jaktprøve.

Er at dette i orden er det bare å gjøre en formell henvendelse til avlsrådet, så vil du motta en oversikt med en eller flere alternative hannhunder det vil være aktuelt og benytte. Du kan selvfølgelig komme med egne ønsker om hvilke hannhund du vil benytte. Avlsrådet vil da sjekke innavlsgrad og om den aktuelle hannhunden ellers er ønskelig/gunstig å benytte. Det er sjeldent gunstig å velge den nærmeste hannhunden for kun å spare noen kilometer, men det er heller ikke alltid nødvendig å gå over bekken for å hente vann. Vær nøye med valg av hannhund, den bør matche tispa.

Er det noe spesielt jeg trenger å tenke på i forbindelse med parringen? Finsk spetsen har som regel kun løpetid en gang i året og kommer oftest på ettvinteren eller på våren. Løpetiden vil kunne til en hvis grad forsinkes/framskyndes. Ønsker man å forsinke løpetiden kan det hjelpe å sørge for mye fysisk aktivitet og ikke gi mer før enn nødvendig. Ønsker man det motsatte vil det kunne oppnås ved å la tispa ha kontakt med andre tisper som har løpetid. Dette er metoder som bygger på hvordan naturen fungerer. Er det liten tilgang på mat og stor fysisk belastning vil det være ugunstig å produsere avkom. Årsaken til at flere tisper får løpetid samtidig er at hvis alfahunden dør vil de andre i flokken kunne overta valpeoppfostringen.

Når tiden er inne for løpetid og parring er det viktig at tispa er i god fysisk form og normalt godt hold. Feite eller svært magre tisper har dårligere fertilitet. Dette gjelder også tisper i dårlig form. Drektigheten skal ikke brukes til å slanke tispa. Føres tispa med et kvalitets før er det ikke nødvendig å tilleggsføre i forbindelse med parringen. (*A. Indrebø, genetikk, avl og oppdrett, 1993*)

Riktig tidspunkt for parring av finsk spets er som regel mellom den 14 og 18 dagen etter at blødningen har startet, men det kan være individuelle variasjoner. Hvordan vet jeg at det er riktig tidspunkt? Hos hund må eggcellene dele seg før de kan befruktes, dette skjer som regel 2-3 dager etter at de har løstet. De er ikke modne til å motta sædcellene før delingen har skjedd. Eggcellene er derfor først klare til å befruktning etter ca 5 dager etter at tispa står for hannhunden. Egget er da befruktningsdyktig i ett døgn. For at en parring skal ha mulighet til å lykkes må sædcellene være levedyktige i tispa i flere dager. Normalt overlever de i 4-5 dager, men dette er avhengig av sædkvaliteten. (*A. Indrebø, genetikk, avl og oppdrett,)*

Det er viktig at tispa ikke utsettes for stress i forbindelse med parringen. Har man kjørt langt vil det være en fordel at tispa for hvile før den slippes sammen med hannhunden. Det er viktig at de for tid og ro på seg, husk at parringen bør være en nytelse for hundene. Man bør også huske på at det er ikke sikkert at hannhunden og

tispa er like begeistret for partner valget som eierne. Da kan det være nødvendig å foreta kunstig inseminasjon. Dersom tispa er uvillig til å bli parret kan den skremme eller ødelegge hannhunden slik at den vegrer seg for å parre senere. Vær derfor til stede under parringen, men det gjør ikke noe om man er litt diskre. Det er ikke alle som liker å bli beglodd.

Unge urutinerte hannhunder kan være så ivrige at de ikke er så nøye med i hvilke ende de parrer, en forsiktig rettledning kan da være på sin plass. Dårlig kondisjon, sykdom og/eller dårlig ernæring kan være årsak til at hannhunden har nedsatt kjønnsdrift og sædkvalitet. Det er derfor viktig at hannhunden også er i topp form før parringen. (*A. Indrebø, genetikk, avl og oppdrett, 1993*)

Det er også viktig med ro etter at parringen er gjennomført. La tispa få ville ut før bilturen hjem startes. Det er spesielt viktig med ro når implantasjonen skjer, vanligvis 17-22 dager etter parring. Viktig med optimal fóring og la tispa være i ro hjemme.

Etter ca 28 dager vil veterinæren kunne konstatere om tispa er drektig, enten klinisk eller ved ultralyd. Man vil også kunne registrere om tispa er drektig ved at hun endrer oppførsel. På slutten av drektighetstiden vil man kunne se en tydelig endring av fasongen, legger seg ut i buken. Innsvingen i sidene blir borte og buken blir mer si og stram. I perioden fram til valping er det viktig at tispa har ro rundt seg og unngår stress. Er tispa urolig og stresset under drektighetstiden vil valpene kunne bli urolige og stressa som voksne. Valpene påvirkes av tispa allerede før fødselen og helt fram til de levers kjøper.

Tispas vekt øker under drektigheten og er størst etter 4-5 uker, men hvor stor økningen er vil variere individuelt. Antall valper, tispas hold og rase. Det vil være en fordel å holde tispa i lett aktivitet, jo bedre form den er i jo lettere går drektigheten og fødselen. Men overdriv ikke, det er forskjell på normal fysisk aktivitet og grunntrening før jakta. Matlysten vil normalt øke rett etter parringen og det vil være en økning fram til like før nedkomst. De siste dagene vil matlysten kunne bli borte, da er det være en fordel å friste med noe som tispa vil ha, og ikke minst inneholde lett opptagelig næring. Generelt kan man si at tispa bør få et kvalitets fôr under hele drektighets- og dietiden. Fancy knotter innkjøpt på S-laget vil sjelden holde mål.

Hvordan vet jeg at fødselen er nært forestående? Ved å måle temperaturen vil man kunne holde seg godt orientert ved at temperaturen følger et spesielt mønster fram til fødselstidspunktet. Normal drektighetstid er 63 ± 2 dager regnet fra første dagen tispa står for hannhunden (*A. Indrebø, genetikk, avl og oppdrett, 1993*).

Det er valpene som bestemmer når fødselen skal starte. Når de er ferdig utviklet frigjøres hormoner fra deres binyrer. Disse hormonene signaliser at det er på tide å komme i gang. Nå er det viktig med ro, stress på dette tidspunktet vil kunne forsinke fødselen og være med på at den trekker ut i langdrag. Mange tisper foretrekker derfor å føde om natten da det er rolig i huset.

I de siste 12-36 timene før fødselen faller temperaturen til under 37,5 °C, fødselen vil normalt komme innen få timer til 1 døgn. Temperaturen er oppadgående eller har nådd normalt nivå når utpresningen av det første fostret starter. Fødselen består at tre stadier, blokkingsstadiet, utpressingsstadiet og etterbyrdstadiet (*A. Indrebø, genetik, avl og oppdrett, 1993*).

Tispa vil som regel være urolig under blokkingsstadiet, går rastløst rundt, graver og peser. Hun vil ofte ut, for å grave og hyppig urinering p.g.a. press på urinblære. Det vil som regel være stor variasjon i lengden på blokkingsstadiet, normalt 6-12 timer. Valpingen vil ikke komme i gang før temperaturen er steget til normalt nivå.

Når utpressingsstadiet starter vil tispa få pressveer og den ytterste fosterhinna vil briste, vannet går. Hver enkelt valp ligger inne i en amnionsblære, denne vil ofte briste i fødselsveien slik at valpen fødes uten fosterhinne. Utpressingen tar vanligvis kun noen minutter. Men det vil kunne være behov for å hjelpe til hvis tispa har svake veer. Intervallene mellom valpene vil kunne variere fra noen minutter til flere timer. Valpene vil kunne komme forlengs (ca. 60%) og baklengs (ca. 40%) om hverandre. Det vil sjelden oppstå problemer når valpen kommer med hodet først. Kommer den baklengs kan det imidlertid oppstå vanskeligheter. Det vil da kunne være nødvendig å skyve valpen inn igjen vis den sitter fast, for så å eventuelt endre på benstillingen. Er man usikker på dette bør man oppsøke veterinærhjelp. Fødselen bør være over i løpet av 12 timer.

Når valpen er født vil tispa slikke den ren og bite over navlestrengen. Er tispa hardhendt kan det være en fordel å hjelpe til med dette, for å unngå at valpen blir skadet. Klipper man overnavlestrengen er det viktig å bruke en sløv saks, en skarp saks vil føre til blødninger. Når valpen er tørr og ren vil den normalt bli lagt til pattene for å kunne starte sugingen. Er tispa førstegangs fødene kan det hende at hun ikke vil ha noe med valpene å gjøre, snarere tvert i mot er aggressiv. Dette skyldes normalt at hun er utslitt etter fødselen og vil endre seg raskt bare hun får hvilt litt. I denne perioden vil det være behov for å være på vakt slik at tispa ikke skader valpene. Viktig at kun de som direkte hjelper til under fødselen er til stede, gjelder også andre hunder.

Howdan vet jeg at tispa er tom? Når siste valpen er født vil tispa normalt roe seg for å hvile, mens valpene dier. I enkelte tilfeller kan tispa ha etterveer, men normalt vil veene opphøre når den siste valpen er født. Man vil kunne kjenne om tispa er

tom ved å kjenne på buken, vanligvis vil man kunne føle hodet på valpen. Men er man i tvil bør man kontakte veterinær for kontroll.

Vanligvis kommer etterbyrdene sammen med valpen (en for hver valp), men det kan også komme flere valper uten etterbyrde. Da vil de komme senere med en annen valp. Men det skal alltid komme like mange etterbyrder som valper totalt. Hvis ikke alle etterbyrdene er kommet innen et par timer etter siste valp, bør man kontakte veterinær. Etterbyrd som sitter igjen kan føre til infeksjon i livmoren. Blir tisper urolig og aggressiv når man prøver å fjerne etterbyrden kan man la tisper spise den første, for så å forsiktig fjerne de andre mens hun er opptatt med de fødte valpene. Tisper trenger ikke å spise etterbyrdene da den eneste kjente effekten er kraftig diare (*A. Indrebø, genetik, avl og oppdrett, 1993*).

Det kan oppstå komplikasjoner under fødselen, dårlige veer, misdannelser hos fostret, forsterblokkering og feilstilling. Det kan være flere årsaker til dårlige veer, stress, næringsmangel, fedme, høy alder, medfødt defekt, få valper, svært mange valper, svært mye fostervann, dårlig kondisjon etc. Det finnes noen enkle metoder som kan hjelpe til med å stimulere veene. Viktigste måten er å tilføre næring [høsekraft iblandet kalk (ca 20g kalsiumfosfat/kalsiumlaktat pr liter) og druesukker (ca 50g pr liter), i tillegg kan man gi få høsekjøtt og malt storfekjøtt tilsatt rå eggeplomme (*A. Indrebø, genetik, avl og oppdrett, 1993*)] og unngå stress. Men skulle problemet allikevel oppstå kan man løpe et par runder rundt huset med hunden eller opp og ned en trapp. Man kan også prøve å stimulere fram veer ved forsiktige trykk med en finger mot taket i skjeden, hvis ikke tisper allerede er helt utslitt. Det er en selvfølge at man har vasket både hendene og tisper godt og har kort klipte negler før man gjør dette. Veeframbringende midler bør man overlate til veterinæren å gi etter en grundig undersøkelse. Feil bruk vil kunne få katastrofale følger, f.eks hvis fødselsveien er blokkert.

Blir valpen sittende fast når den er kommet halvveis ut er det viktig å dytte den inn igjen. Hvis ikke vil navlestrengen bli liggende i klem og valpen vil dø relativt raskt. Skyldes fastsittingen en feilstilling kan man forsøke å rette på det ved å dytte den inn og flytte på bein eller hode, man kan også forsøke å snu valpen. Er man imidlertid usikker på om man greier dette bør man reise til veterinær.

Kommer to valper ned mot fødselskanalen samtidig vil denne kunne bli blokkert. Da må man dytte den ene inn igjen og prøve samtidig å fiksere den andre gjennom bukveggen. Det kan også oppstå blokkering som følge av at det ligger en død valp i fødselsveien.

Hvor lenge skal jeg vente dersom ingenting skjer? En tommelfingerregel er at har det ikke skjedd noe i løpet av 2 timer etter siste hending skal det gjøres noe. Har f.eks fostervannet gått og veene uteblir eller det ikke kommer noen valper på tross

av veer så varsle veterinæren om at du er underveis med tispa. Mener du at ikke alt er som det skal være, er det bedre å reise til veterinæren en gang for mye. Alt for mange veterinærer benytter seg av bare vent metoden. Det kan bli skjebnesvangert for både valper og tisper. Er det flere veterinærer i området så kontakt en annen eller reis til den som sier at det bare er å vende, insisterer på at han/hun skal foreta en grundig undersøkelse. Skrekk eksemplet på en slik situasjon får være han som mistet både tisper og valper i påsken 1997. Tispa fikk problemer etter at fostervannet hadde gått, men veterinærer påstod at det bare var å vente så ville det ordne seg. Dette gikk over flere døgn. Når det var helt tydelig at tispa hadde store problemer reiste han til veterinæren på tross av beskjed om å vente, men da var det for sent. Når veterinæren opererte fant han en død valp som blokkerte fødselsveien. Tispa døde noen dager senere, på kjøkkengulvet under frokosten. Der satt han uten valper og tisper, og som han sa den dyreste avlivningen han noen gang hadde vært utsatt for.

Lærdommen av dette får være at hadde tispa blitt undersøkt på et tidlig tidspunkt hadde både tisper og levende valper blitt reddet. La ikke ukyndige veterinærer villede deg gjennom troen av at han/hun vet best. Har tisper sterke, regelmessige og tette veer uten at noe skjer er det et tegn på at noe er galt. Vent ikke mer enn 20-30 minutter før veterinær kontaktes (*A. Indrebø, genetikk, avl og oppdrett, 1993*).

Hva gjør jeg når valpene er født? Når de værste strabasene er over vil som regel roen senke seg over valpekassen, men vær forberedt på litt ekstra tilsyn det første døgnet. Spesielt når det er ei førstegangs fødene tisper. Som regel vil man nå kunne overlate ansvaret til tisper og det bør man gjøre. Det er fremdeles viktig at hun får ro. Bli tisper stresset opp vil dette påvirke valpene slik at de blir stressa siden. Nå er det også viktig at tisper får lett fordøyelig mat med høyt energi innhold, slik at hun blir i stand til å produsere melk til valpene. For at tisper ikke skal ligge i hjel valper er det viktig at valpekassen ikke har et for bløtt underlag.

Når valpene er tre uker kan man begynne med å gi dem bløytet tørrfôr som man moser. Bruk et høyenergifôr av god kvalitet, sparer man på kvaliteten vil det kunne få følger for valpens utvikling. Husk å sette fram friskt vann, de lærer seg fort å drikke det når de blir tørste. Bli ikke forundret om tisper begynner å gi valpene fast føde selv i 3-4 ukers alderen. Etter at hun har spist vil hun samle valpen for så å kaste opp maten og spise den på nytt i sammen med valpene. Når det gjelder avvending fra å die kan man godt overlate det til tisper. Hun vil si klart i fra når skarpe valpetenner blir for smertefullt, det vil bli en nyttig erfaring for valpene.

Så lenge tisper ikke skader valpene er det best å la henne stå for oppdragelsen. Valpene tåler mer en man tror, selv om det høres stygt ut når de vræler til. Hun vet mye bedre hvordan små umulige rampete valper skal oppdras. Denne fasen er en særdeles viktig periode i valpens liv. Men man skal ikke glemme å gi valpene

sosialisering til mennesker. Man bør ha god tid til å ta seg av hver enkelt valp hver dag. Vend valpene til at de skal finne seg i å bli behandlet, det vil lette livet for både valp og valpekjøper. Ved å ha valpene inne i huset vil man forhindre at de får kennelpreg, skye ovenfor mennesker. Nå vil det også være en fordel at det kommer besøk slik at valpene vender seg til fremende mennesker. Bor man slik til at valpene kan gå løse ute vil det være en stor fordel med tanke på å utvikle et selvstendig søk. Tar man seg tid til å følge med valpene i en slik situasjon vil man kunne lære mye og allerede før 8 ukers alderen se hvor stort potensiale som ligger i valpene og hvem som vil ha mulighet til å bli best hvis den bli fulgt opp. Det vil også sette oppdretteren i bedre stand til å veilede valpekjøperen når det gjelder hvilke valp som passer den enkleste. Det er ikke alle som vil være i stand til å takle den mest aktive valpen, med stor selvtillit og masse "guts".

Hva bør jeg tenke på ved salg av valper? Når valpekjøperne begynner å ringe er det man får satt seriositeten på en prøve. Vær ærlig, fortell potensielle kjøpere om alle særtrekk ved rasen, svakheter på foreldredyrene og deres linjer. Lov ikke mer enn du kan holde, husk at kjøpsloven gjelder. Selvfølgelig skal man fortelle om de positive sidene også, men hold deg til fakta som kan dokumenteres gjennom jaktprøve- og utstillingsresultater. Annonser ikke valpene som anbefalt parring uten at dette er tilfelle, vær også forsiktig med superlativene. Unngå påstander som toppjager, Norges beste og mest premierte. Som en tidligere leder i klubben har sakt: Det er ikke noe særlig å oppdage at du har kjøpt en Lada når du trodde at du kjøpte en Mercedes.

Selg fortrinnsvis kun til "seriøse" jegere som følger opp valpen, der må vi dessverre håpe det beste hvis vi ikke kjenner kjøperen. Men det er like viktig å følge opp kjøperen og være behjelpelig når det oppstår problemer. Det kan være alt fra dagligdagse ting via innjaging til omplassering. Meld valpekjøperen inn i spets klubben (medlemskontingenten legges inn i kjøpesummen). Husk at nå må valpene ID-merkes for å få registret dem, ved tatovering ber du veterinæren bruke kattetørrelse (p.g.a. ørets størrelse og at det blir best leselig når hunden blir voksen). Sørg for at det er foretatt to ormekurer (behandle tisper før fødsel og samtidig som valpene) før levering og vaksiner valpene mot parvovirus.

Selg valpene med helseattest og kjøpekontrakt. Benytt NKK's kjøpekontrakt eller den som klubben spesielt har tilpasset våre to raser (er til godkjenning hos NKK). Det er sikkert noen viktige punkter som er uteglemt og andre ting som er tatt med som det vil være grunnlag for å diskutere. Håper disse sidene er med på å sette fokus på avl og dens betydning for å opprettholde våre rasers sunnhet og sine formålstjenlige egenskaper. For de som ønsker å lære mer om avl og oppdrett kan jeg anbefale: Norsk kennel klubs kompendium, Oppdretteråret 1993, Genetikk, Avl og Oppdrett, redaktør Astrid Indrebø.

Litteratur: *Norsk kennel klubs kompendium, Oppdretteråret 1993, Genetikk, Avl og Oppdrett, redaktør Astrid Indrebø **

Annen aktuell litteratur: *Norsk kennel klubs oppdretterhåndbok **

C Linde-Forsberg: Parring og valpning 1: Svenska Kennelklubben. Hundeuoppföderen, 1990.

*Farstad W. Reproduksjon. Normale forhold og reproduksjonsproblemer. I: Oppdrett og ansvar (ed. Indrebø), Norsk kennel Klub 1992, 104-118. **

*Taugebøl O. Föring. Ernæringsfysiologiske prinsipper. Behov for næringsstoffer ved forskjellig aktivitet og produksjon. I: Oppdrett og Ansvar (ed. Indrebø), Norsk kennel Klub 1992, 57-78. **

* Bestilles hos NKK: Norsk Kennel Klub
Boks 163, Bryn
0611 Oslo

Tlf.: 22656000

Bløytet tørfôr går ned på høykant, begynner allerede ved tre ukers alder.

ANDEJAKT MED SPETS

Av Per Ulrich Kristiansen

For de som ønsker å bruke spetsen til andre jaktformer en skogsfugljakt har er muligheten til å plukke opp noen ideer ved å være med Per Ulrich på en litt annerledes jakttur med spets. (Red.)

SØVNEN SITTER ENDA I KROPPEN. Den rå nattekulda i slutten av august strenger gjennom vadmelsbukser og tykk ullgenser. Store dotter med morgentåke glir over småtjernene og skaper en trolsk stemning i den mørke skogen. Kombinert med det grå lyset, ville jeg neppe løfte øyenbrynene om ei hulder plutselig sto foran meg, eller nøkken stakk hodet opp av det svarte myrvatnet i tjernet. Den lettbygd spetsen danser i lett, nesten uvirkelig galopp over de surklende myrene som omkranser de nesten talløse tjernene i skogen. Den gamle urhundtypen hører liksom til i miljøet blant hulder og troll. Om en liten stund vil den lette og lystige spetslosen klinge mot ender som rolig svømmer omkring ute på et av tjernene, trollbundet av urhundens lyse og lystige skjelling. Bli med på andejakt med skjellende hund.

Forsiktig ansmygning

Lurer forsiktig sekken med mat og termos ned i lyngen. Tar på ansiktsmaske og lader hagla. Ikke lett å komme fram uten å brette kvister i den tette, grønne blandingskogen. Må ta tiden til hjelp. Den lystige losen gjør det lett å holde kursen. Det første jeg får øye på er den logrende hvite halen på Lady som står ute på en flytende torvtue i full los. Går ned på fire og kryper fram til en mosekledd stein som gir godt skjul. De to stokkendene svømmer rolig frem og tilbake i små å sirkler 10 meter utenfor hunden. De er litt nysgjerrige, men samtidig ikke helt trygge på den gneldrende lille reven.

Hagla er klar og det er bare å vente på at det rette øyeblikket skal innfinne seg. Holdet er passe, men en svømmende and har mye av de vitale organene under vannlinja. Med litt overhøyde går det bra, men det er det ikke denne gangen. Endene svømmer litt utover, men så mot spetsen igjen. Så skjer det jeg har ventet på, andriken reiser seg litt i vannet og strekker søvnen ut av kroppen. Skuddet går, den andre anden tar til vingene. Kommer lynraskt på beina og får den flyktende anda i en heldig fluktskudd. Hadde Lady vært dreven, ville hun nå kastet seg på vannet og svømt ut og hentet begge fuglene, men nei. For det første er det kaldt i været og for det andre kan hun ikke vasse ut, men må hoppe rett ut dit det er bunnløst, og det tørr hun ikke. Den teleskopiske slukstanga kommer fram og snart er endene allikevel på land.

Ikke så effektivt, men mye mer spennende

Den mest effektive måten å drive andejakt på er uten tvil å bruke et tyvetalls lokkeender som ankres opp i et våtmarksområde 15 meter unna et kamouflasjenett hvor det sitter en eller flere jegere på campingstoler med kaffekoppen og hagla klar.

Endene flyr lavt over lokkefuglene eller slår seg ned blant dem. Deretter starter kanonaden. Uten tvil effektivt, men vi jakter jo ikke lenger for å få mest mulig mat, men for å få fine opplevelser. Da kan andejakt med skjellende hund være et godt alternativ. Det er ikke på noen måte så innbringende som jakt med lokkeender, men utrolig mye mer utfordrende og spennende. Ikke minst er det en aktiv jaktform, der du slipper å sitte å vente på at viltet skal komme, og du kan jakte i biotoper hvor det ellers ikke jaktes ender.

Nye typer jaktområder

Jakt med lokkeender er mest effektivt i forbindelse med at endene trekker om morgenen og kveld samt under høsttrekket. Som regel jaktes det langs endenes trekkrute eller i våtmarksområder, men det er jo som kjent ender også i mange andre typer natur.

Med skjellende hund kan du jakte i skogsområder med mange småtjern, langs små gjengrodde elver og ute ved kysten. Med hund jakter du over langt større områder i løpet av en dag og får en mer "fartsfylt" jakt. Hunden finner endene ved øyekontakt eller på overvær. Om de inne i sivet begynner hunden å skjelle slik at endene søker ut i åpnet vann, men ofte ikke lenger vekk enn at du kan skyte med hagle. Det virker om de er nysgjerrige på hunden. Et annet fortrinn med "spetsjakt" etter ender at det er like effektivt hele dagen.

Mange spisshundraser er egnet

All spisshunder kan brukes til andejakt. Buhund, grå- og svart elghund, finsk spets, akita inu osv. På Kola brukes laika mye til ande- og gåsejakt. Det viktigste er å prege dem på ender så tidlig som mulig. Skyt ender for hunden som unghund, og den vil jakte and resten av livet. Spetsen kan ikke fordra lukten av ender og vil som regel ikke spise dem, men finner stor glede i å jakte. Mest kjent er jakten på lom og fiskeender med skjellende hund. Disse blir som regel svært nysgjerrige på hunden og kommer ofte inn på få meter. Kanskje synes de det er artig å erte hunden. Erfaringsmessig er en skjellende spisshund effektiv til alle andearter. Noen steder også gås. Jakten foregår ved at hunden søker gjennom terrenget som etter elg eller skogsfugl og når endene er lokalisert begynner hunden å skjelle. Dermed avledes fuglenes oppmerksomhet og jegeren hører hvor hund og fugl er, og kan smygge seg usett på skuddhold.

Apporterer

Finsk spetsen Stella kunne som unghund ikke fordra vann enten det var i bekker som skulle vasses over eller mer hurtigrennede elver, men skjellte ender gjorde hun

mer enn gjerne. Etter å ha skutt et par ender som uforskammet svømte 10 meter foran nesen på henne, vasset hun i ren frustrasjon ut så langt det gikk og la deretter på svøm. Stella apporterte endene og kom lykkelig og stolt på land, med to ender og var dermed kurert for vannskrekken. De fleste hunder som blir ivrige nok på andejakt begynner etter min erfaring etter en stund også å apportere.

Eldgammel jaktform

Andejakt med små skjellende spisshunder er en urnordisk jaktform. Endene blir ofte så trollbundet og nysgjerrige på hunden at de kommer inn på 4-10 meters avstand. Våre forfedre hadde da sikkert en lett match med sin pil og bue. Fra vårt århundre er det mange skildringer og tegninger av jakt på fiskeender med skjellende hund. Endene kommer svømmende nær bort til hunden for å ta den i nærmere øyesyn, eller kanskje for å erte den. Hunden fanger endenes oppmerksomhet, slik at jegeren forholdsvis lett kan smyge seg på hold. Denne jaktformen er best tidlig på høsten. Når først høsttrekket er begynt er fuglene oftere lette i baken, slik at de tar til vingene.

Vår- og mytejakt på gås

I Finnmark, Finland og på Kola ble det tidligere drevet vårjakt på gås. Da kunne spetsen "gjete" gjessene sammen eller jage dem ut på en myrpytt. Spetsen holdt gjessene samlet og fanget fuglenes oppmerksomhet, slik at jegeren kunne komme på hold. Dette fungerer sjelden om høsten, men er effektivt om våren. I dag er det bare i Russland at det drives vårjakt på gås med spisshund.

En annen bruk av spisshunden til matauk på Nordkalotten var å drive gåsunger og voksne mytende gjess (gjess som skifter fjær og for en periode ikke kan fly) hjem til gården, der de kunne fores opp og slaktes. Gåsungene ble faktisk helt tamme etterhvert og når høsten kom og de så sine artsfrender begynne å trekke hadde de ingen ønsker om å følge etter.

Rifle eller hagle?

Det ideelle våpnet for småviltjakt med spets er som regel en kombi. Ofte er det mulig å komme inn på haglehold og skyte endene med overhøyde eller i det de strekker seg i vannet. På steder hvor det er en bred myr rundt vannet er rifle det mest fornuftige. Problemet er at alle kuler rikosjetter mot vann, slik at man må tenke på hvor kula vil ende opp etter å ha passert viltet. Husk at kule kan rikosjetter opp til 90° i begge retninger. Det er fort gjort å skyte sin egen hund på en rikosjett! Ved bruk av rifle er det gunstig å bruke helmantel og om mulig legge skuddet i magen slik at ikke kjøttet blir skadd. Prøv så langt det er mulig å skyte fra overhøyde. En laksand har faktisk alle vitale organer bortsett fra hodet under vannlinja.

Dersom anda ikke har oppdaget jegeren når det første skuddet avfyres, lar de som oftest være å ta til vingene. Ofte skyter jeg 2-3 ender om gangen med rifle. Det virker som om endene blir "trollbundet" av den losende spisshunden.

Ved bruk av hagle er det lurt å bruke den største haglstørrelsen som er i handelen og ikke skyte på hold over 15 meter på svømmende ender. Faktisk ikke over 10 meter på siland, laksand og skarv er min erfaring. En god ide kan være å vente til endene "setter" seg i vannet og strekker på kroppen slik at brystet kommer opp, eller at du reiser deg og støkker dem slik at de tar til vingene når du har krøpet på hold. Dermed kommer endene opp av vannet og treffområdet blir langt større. Det blir som regel ikke så tung bær hjem etter en dag med spisshund etter ender, men jaktoplevelsene er ofte store.

MATCH SHOW, JAKTHUNDER

Lørdag 9. mai 1998

Sted: Vikingskipet, Hamar

For deltagelse kreves CK eller CERT eksteriør, samt 1. Premie
Jakt/viltspor uansett klasse.

Dommer: Thorbjørn Granheim

Påmeldingsfrist: 20. April 1998

Påmeldingsavgift: kr 150,-

Påmelding sendes: Ruth Wroldsen
2345 Ådalsbruk
Tlf.: 62583843

Påmeldingsavgift sendes: NKK, Hedmark/Oppland
Postgiro 08230521264

Utstillinger hvor man kan stille finsk spets og norrbottenspets

Dato	Arrangør	Anmeldelse adresse	Sted	Anm. frist
15/3	NSFN ¹⁾	Karin Ruus, Ask Gård 1482 Nittedal	Songli, Sør-Trøndelag	Snar-est
18-19/4	Norsk Kennel Klub	Boks 163, Bryn 0611 Oslo	Bergen	21/3
25/4	Askim og Omegn JFF	Postboks 280, 1801 Askim	Askim	22/3
2/5	Kongsvinger JFF	K.Kværne, Nedre Glåmlia 2200 Kongsvinger	Kongsvinger	17/4
2/5	Telemarkutstillingen	Postboks 333, 3701 Skien	Stevneplassen	28/3
9-10/5	Norsk Kennel Klub	Boks 163, Bryn 0611 Oslo	Kristiansund	11/4
30/5	Hattfjelldal Jakt- og Fiskelag/Helgeland EHK	8690 Hattfjelldal	Hattfjelldal	11/5
6-7/6	Norsk Kennel Klub	Boks 163, Bryn 0611 Oslo	Drammen	9/5
13/6	Nittedal og Hakadal Skog, Jakt- og Fiskeforening	Postboks 39 1482 Nittedal	Rotnes	20/5
20/6	Kirkenes og Omegn Hundeklubb/Sør-Varanger JFF	Postboks 335 9901 Kirkenes	Kirkenes	22/5
27-28/6	Norsk Kennel Klub	Boks 163, Bryn 0611 Oslo	Trondheim	30/5
4/7	Orkla JFF	I.Aannerud, 7320 Fannrem	Orkdal	20/6
5/7	Røros JFF	Postboks 65, 7461 Røros	Røros	9/6
12/7	Norsk Kennel Klub	Boks 163, Bryn 0611 Oslo	Narvik	13/6
18/7	Nordre Land JFF	R. Åsheim, 2870 Dokka	Dokka	1/7
1/8	Folldal JFF	L. Bryne, 2580 Folldal	Folldal	17/7
2/8	Båstad Gr.eier JFF og Høland JFF	S. Ekhaugen 1866 Båstad	Båstad skole	16/7
8/8	Norges JFF	Pb. 191, 2401 Elverum	Elverum	15/7
15-16/8	Norsk Kennel Klub Norsk Vinnerutstilling	Boks 163, Bryn 0611 Oslo	Oslo	18/7
12-13/9	Norsk Kennel Klub	Boks 163, Bryn 0611 Oslo	Stavanger	15/8

10-11/10	Norsk Kennel Klub	Boks 163, Bryn 0611 Oslo	Fredrikstad	12/9
20-22/11	Norsk Kennel Klub Nord. Vinnerutstilling	Boks 163, Bryn 0611 Oslo	Hamar	24/10
28/11	Vest-Agder EHK/ Flekkefjord, Kvinesdal JFF	A. Espeland 4480 Kvinesdal	Kvinesdal	14/11
29/11	Lillehammer og Omegn JFF/ Gudbrandsdal EHK	E. Ødeli Linneav. 152 2600 Lillehammer	Håkons hall	22/10

Anmeldeskjema bestilles hos Norsk Kennel Klub, Boks 163, 0611 Oslo, tlf.: 22656000, eller på telefon **grønt nr. 800 30 098** og oppgi navn, adresse og hva som ønskes tilsendt (**SNAKK TYDELIG**).

¹⁾ Benytt anmeldeskjema som er stiftet i midten av bladet.

Lykke til på årets utstillinger.

Avlsrådet

Norrbottenspets valper selges

Mor: Laukskaret's Kaisa, 1. AK jaktprøve, 1. JK, 1. JKK, HP, CK og 1. AUK utstilling.
(Morfar: Titus, jaktpremiert, Mormor: Laukskaret's Laidy)

Far: Tålmark's Primus 1. AK jaktprøve, div. utstillings res.
(Morfar: Lemtoberget's Snobben, Mormor: Ritza)

Leveringsklare i uke 14-15

Parringen er anbefalt av norsk og svensk avlsråd.

Henvendelse: Kenneth Hansen, Mo i Rana
Tlf.: 75 14 82 92 / 90 88 64 14

NORSK KENNEL KLUBS HD/REG STATISTIKK FOR FINSK SPETS

Født År	Tot Reg	Tot Røntg	Røntg %	Fri		Svak		Middels		Sterk	
				Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%
1984	13	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1985	21	1	4,8	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1986	28	1	3,6	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1987	12	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1988	36	4	11,1	4	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1989	48	1	2,1	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1990	44	1	2,3	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1991	87	3	3,5	3	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1992	54	1	1,9	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1993	57	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1994	26	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1995	24	1	4,2	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1996	23	1	4,4	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1997	35	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Tot	473	14	3,0	14	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0

NORSK KENNEL KLUBS HD/REG STATISTIKK FOR NORRBOTTENSPETS

Født År	Tot Reg	Tot Røntg	Røntg %	Fri		Svak		Middels		Sterk	
				Ant	%	Ant	%	Ant	%	Ant	%
1986	3	1	33,3	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1987	4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1988	11	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1989	8	1	12,5	1	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1990	4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1991	4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1992	9	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1994	9	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1995	3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1996	4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
1997	6	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Tot	59	2	3,4	2	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0

Svein Heggedal

1954 Setskog

Returadresse:
Laila Kisen
2210 Granli

A-Blad

